

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till effektivisering av försäkringspremiesystemen i fråga om företagarpensioner

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare ändras så att försummelse av försäkringspremier i fråga om preskriberade premier leder till ett minskat pensionsskydd. Dessutom föreslås att tvångsförsäkringen enligt pensionssystemen för företagare preciseras samt att rätten enligt lagen

om pension för företagare att nedsätta försäkringspremien för nya företagare slopas i tvångsförsäkringssituationer.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1998 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 1998.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagen om pension för företagare

Allmänt

Lagen om pension för företagare (468/1969; FöPL) trädde i kraft vid ingången av 1970. FöPL gäller personer som förvärvsarbetar utan att stå i ett arbetsförhållande eller i något tjänste- eller annat offentligrättsligt anställningsförhållande. Försäkringsskyldigheten enligt FöPL i fråga om minimipensionsskyddet är enligt bestämmelserna obligatorisk. Vidare kan företagaren när han så vill teckna ett registrerat tilläggspensionsskydd enligt FöPL åt sig själv.

Grunden för pension enligt FöPL är företagarens s.k. arbetsinkomst på samma sätt som grunden för pension enligt lagen om pension för arbetstagare (395/1961; APL) är arbetstagarens lön. För företagaren fastställs den lön som arbetsinkomst som skäligen borde betalas, om en person med motsvarande yrkesskicklighet skulle avlönas att utföra företagarens arbete, eller den ersättning, som annars kan anses i genomsnitt motsvara sagda arbete.

FöPL-företagares pensionsförsäkringspremie beräknas enligt den arbetsinkomst som fastställts som grund för företagarpensionen och enligt den försäkringspremieprocent som fastställts av social- och hälsovårdsministeriet. Försäkringspremieprocenten fastställs årligen till samma belopp som den procentsats som enligt bedömningar motsvarar försäkringens genomsnittliga försäkringspremie räknat i procent av lönerna i enlighet med minimikraven i APL.

Försäkringspremieinkomster enligt FöPL fonderas inte för att täcka pensionsutgifter under kommande år, utan FöPL-systemet fungerar i regel som ett s.k. fördelningssystem, dvs. varje års inkomster används till det årets pensionsutgifter och förvaltningskostnader. Om försäkringspremieinkomsterna enligt FöPL inte räcker till pensionsutgifterna och förvaltningskostnaderna, betalar staten den andel av utgifterna som fattas.

Statens deltagande i finansieringen av FöPL-systemet

I 10 § 2 mom FöPL bestäms om statens deltagande i finansieringen av FöPL-systemet. Om försäkringspremieinkomsterna under kalenderåret och avkastningarna av placeringarna inte räcker till det årets pensionsutgifter, betalar staten den andel som fattas. När det bestäms om försäkringspremierna räcker till, beaktas inte försäkringspremiefordringar som lämnats till indrivning i utskrivningsväg eller bevakats i konkurs och inte heller försäkringspremiefordringar som fastställts vid skuldsanering och ingår i ett betalningsprogram. Sådana här indrivbara, obetalda premier från en period om sammanlagt fem år uppgick 1994 till 944,8 milj. mk, 1995 till 929,4 milj. mk och 1996 till 831,4 milj. mk. Dessa s.k. öppna premier har bidragit till att öka statens andel av kostnaderna för företagarpensionerna. En potentiell årlig ökning av de öppna premierna minskar pensionsanstaltens årliga försäkringspremieinkomster, varvid statens andel ökar.

Statens andel påverkas av hur pensionsutgifterna för FöPL-systemet utvecklas. De senaste årens pensionsreformer sänker för sin del de framtida pensionsutgifterna och därför kommer statens andel av finansieringen av FöPL-systemet även till denna del att minska i framtiden. På inkomstsidan i FöPL-systemet påverkas statens andel av hur den genomsnittliga APL-premieprocenten utvecklas, av antalet företagare och arbetsinkomsternas storlek, eftersom försäkringspremieinkomsterna bildas av dessa faktorer. Företagarnas utestående preskriberade försäkringspremier påverkar även pensionsanstaltens försäkringspremieinkomster och statens andel.

Som tid som berättigar till pension enligt FöPL beaktas inte tiden innan lagen trädde i kraft, dvs. tiden före 1970. För tiden innan lagen trädde i kraft uppbärs inte heller någon FöPL-försäkringspremie. Till denna del har folkpensionen avsetts täcka pensionskyddet för företagare. För företagare som är födda före den 1 maj 1930 har dock fastställts en minimipensionsprocent på 38 %

och därför deltar staten även i finansieringen av FöPL-pensioner.

I allmänhet är den som inleder företagsverksamhet äldre än den som inleder lönearbete. Därför är åldersfördelningen bland företagare med avseende på pensionsförsäkringens lönsamhet oförmånligare än bland arbetstagarna. Till denna del har statens deltagande i finansieringen av FöPL-systemet också med avseende på arbetstagarna varit nödvändigt för att ett rättvist pensionsskydd skall kunna arrangeras för företagarna.

Statens andel av FöPL-pensionsutgifterna 1988-1996

År	Statens andel, milj. mk
1988	223,4
1989	146,1
1990	0,0
1991	88,8
1992	375,1
1993	397,8
1994	419,2
1995	366,1
1996	383,2

Preskription av försäkringspremier och uppbärande av premien på pensionen

I 12 § 5 mom. FöPL ingår bestämmelser om preskription av försäkringspremier och uppbärande av utestående försäkringspremier på pensionen. Tiden för uppbörd av försäkringspremie är det år under vilket premien påförts och de fem därpå följande åren. Därefter har pensionsanstaltens rätt till premien förverkats. Företagarens pension påverkas dock inte av hans preskriberade, obetalda premier.

Preskriberade obetalda försäkringspremier kan dras av från FöPL-pensionen. Utan pensionstagarens medgivande kan dock högst en tredjedel av pensionsbeloppet avdras på grund av obetalda premier.

Retroaktiv försäkring

Enligt 12 § 4 mom. FöPL kan företagarens arbetsinkomst fastställas retroaktivt för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren. För tiden före denna tid har företagarens pensionsrätt sålunda förverkats.

Tvångsförsäkring

Enligt 1 § FöPL är företagaren skyldig att

ta en FöPL-försäkring åt sig själv, om hans företagsverksamhet räcker längre än fyra månader och arbetsinkomsterna överstiger den nedre gräns som omfattas av FöPL och som enligt APL-indextalet för 1997 i genomsnitt är 2 270,28 mk per månad och 27 243,36 mk per år.

I 12 § 1 och 2 mom. FöPL ingår bestämmelser för sådana situationer när företagaren har försummat att teckna FöPL-försäkring. Enligt dessa bestämmelser skall pensionsskyddscentralen alltid först uppmana företagaren att avhjälpa sin försummelse inom skälig tid. Om företagaren inte avhjälper sin försummelse inom den tid som pensionsskyddscentralen bestämmer, skall pensionsskyddscentralen på företagarens vägnar teckna försäkring hos pensionsanstalten. I tvångsförsäkringsbeslutet kan pensionsskyddscentralen bestämma att företagarens försäkringspremie skall höjas med högst det dubbla beloppet för den tid som företagaren försummat att teckna försäkring.

I praktiken övervakar pensionsskyddscentralen tecknandet av försäkring så att den i allmänhet alltid först uppmanar företagaren att frivilligt teckna försäkring. Först sedan, om företagaren inte tecknat försäkring inom de två veckor som angivits i samband med pensionsskyddscentralens preliminära uppmaningar eller slutligen i samband med den officiella uppmaningen, tvångsförsäkras pensionsskyddscentralen företagaren.

Tvångsförsäkring kan enligt gällande bestämmelser tecknas retroaktivt högst för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren. För tiden före detta intjänar företagaren sålunda inte heller något pensionsskydd.

Nedsatt försäkringspremie för nya företagare

Vid ingången av 1993 infördes i FöPL-systemet en s.k. nedsatt försäkringspremie för företagare som inleder verksamhet. Bestämmelser om nedsatta försäkringspremier ingår i 9 § 2 mom. FöPL. En företagare under 43 år som inleder verksamhet får under de tre första kalenderåren 50 % rabatt på sin försäkringspremie, om han inte tidigare har fått denna rabatt. Den förra s.k. småföretagarbatten, som var beroende av arbetsinkomsten, togs gradvis ur bruk så att den helt upphörde efter 1994. Rabatten för företagare som inledde sin verksamhet 1995 utnyttjades

av ca 29 000 FöPL-försäkrade, medan det totala antalet FöPL-försäkrade var ca 157 000.

1.2 Lagen om pension för lantbruksföretagare

Allmänt

Lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969; LFöPL) trädde i kraft vid ingången av 1970. På basis av LFöPL försäkras under förutsättningar som närmare bestäms i 1 § gårdsbruksidkare, fiskare och renägare samt deras familjemedlemmar.

Grund för pensionen är den arbetsinkomst som fastställts för lantbruksföretagaren och som han skäligen kan antas få fortgående av LFöPL-verksamheten. Utgångspunkten vid bedömningen av arbetsinkomsten är brukningsenhetens arbetsinkomst, som är summan av åker- och skogsarbetsinkomster som fastställts utgående från arealen. Arbetsinkomsten som beräknats på detta sätt fördelas mellan de lantbruksföretagare som är försäkrade vad gäller brukningsenheten. I 8 a—8 h § LFöPL ingår bestämmelser om hur arbetsinkomsten bildas. I regel fastställer företagaren själv sin arbetsinkomst inom de gränser som lagen tillåter. Fastställd arbetsinkomst får inte ändras retroaktivt.

Pensionsförmåner enligt LFöPL, förutsättningarna för erhållandet av dem och regler för beräkandet av pension är i huvuddrag desamma som i FöPL. Skillnaden jämfört med FöPL är dock bl.a. att LFöPL-arbetsinkomst för återstående tid beroende på den försäkrades ålder beräknas på genomsnittet av arbetsinkomsterna för de 4—8 år som närmast föregick invaliditetens början. Om detta bestäms i 8 i § 3 mom. LFöPL. Vid uträkandet av den pensionsgrundande arbetsinkomsten beaktas dessutom med stöd av 8 i § 2 mom. LFöPL endast de arbetsinkomster som fastställts för tiden efter 1982 och motsvarande tid, om arbetsinkomst har fastställts för hela tiden mellan den 1 januari 1983 och den 31 december 1991, och den pensionsgrundande arbetsinkomsten beräknad på detta sätt är större än arbetsinkomsten för hela den sammanhängande försäkringstiden.

LFöPL avviker också i fråga om samordningsgrunderna från andra pensionsformer. Enligt 19 § 3 mom. LFöPL anses den arbetsinkomst som ligger till grund för en

lantbruksföretagares LFöPL-pension vid samordning vara minst 54 548,22 mk per år enligt APL-indexnivån för 1997. Med detta arrangemang, som avviker från andra pensionsformer, ville man i synnerhet trygga jämställdhet för lanthusmödrar i relation till andra pensionstagargrupper.

Försäkringspremier enligt LFöPL fonderas inte. LFöPL-finansieringssystemet är i detta avseende likadant som FöPL-finansieringssystemet. Om försäkringspremieinkomsterna och avkastningen av placeringsverksamheten inte räcker till finansieringen av kostnaderna för förmånerna, betalar staten den del som fattas till Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt som statens andel.

Enligt 10 § 2 mom. LFöPL fastställer social- och hälsovårdsministeriet årligen basprocentsatsen för försäkringspremien till samma tal som det procenttal som enligt uppskattning motsvarar en genomsnittlig försäkringspremie för en försäkring enligt minimivillkoren i APL räknat i procent av lönerna. Utgående från detta uträknas enligt vad som närmare bestäms i momentet den nedsatta procenten på försäkringspremien och mellanprocenten. Det som enligt ovan nämnda procentsats bestämmer en lantbruksföretagares försäkringspremie beror på hur stora arbetsinkomster som har fastställts för honom. När LFöPL-försäkringspremiens grund-, mellan och nedsatta procent beaktas, är LFöPL-försäkringspremieprocenten ca 50 % av den genomsnittliga försäkringspremieprocenten i APL.

Statens deltagande i finansieringen av LFöPL-systemet

Bestämmelser om statens deltagande i finansieringen av LFöPL-pensioner ingår i 13 § LFöPL. Den andel som bekostas av Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt utgörs av de försäkringspremier som pensionsanstalten erhållit, från vilka skäliga förvaltningskostnader avdragits, och avkastningen av placeringarna. Staten svarar för pensionsutgifterna till övriga delar.

Vid uträkandet av Lantbruksföretagarnas pensionsanstalts och statens andelar av kostnaderna för pensioner och andra förmåner räknas inte såsom försäkringspremier in i pensionsanstaltens finansieringsandel sådana obetalda försäkringspremier som förts till utsökning eller bevakats i konkurs eller som ingår i ett betalningsprogram som fastslagits

vid skuldsanering. En potentiell ökning av dessa öppna premier avdras årligen från försäkringspremieinkomsten, varvid statsandelen ökar.

Antalet öppna premier i LFöPL-systemet är litet jämfört med statens hela årliga andel: 1994 var den 35,3 milj. mk, 1995 35,1 milj. mk och 1996 36,1 milj. mk.

Liksom i FöPL-systemet påverkas även den andel som staten skall betala av LFöPL-utgifterna av antalet företagare som omfattas av lagen, arbetsinkomsternas storlek och hur den genomsnittliga APL-försäkringspremieprocenten utvecklas. Likaså påverkar preskriberade, obetalda försäkringspremier statens andel.

Statens andel av LFöPL-pensionsutgifterna 1988-1996

År	Statens andel milj. mk	Vid fastställandet av statens andel har beaktats de årliga GevP ^{*)} -pensionsutgifterna, milj. mk
1988	1 423,1	392,5
1989	1 563,5	433,8
1990	1 687,9	474,1
1991	1 752,4	515,2
1992	1 927,2	515,7
1993	1 959,0	500,0
1994	1 991,9	494,3
1995	2 050,6	467,9
1996	1 986,4	434,3

^{*)}Bestämmelser om generationsväxlingspension ingick tidigare i LFöPL (219/1974). Vid ingången av 1991 trädde en separat lag om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990) i kraft och tillämpades 1991—1995. Fråga är om de utgifter som statens åsamkats av generationsväxlingspensioner som beviljats lantbruksföretagare 1974—1995. De hör ihop med arbetspensionsutgifterna när statens andel räknas ut.

Preskriberade försäkringspremier, uppbärande av premier på pensionen och retroaktiv försäkring

Bestämmelser om preskriberade försäkringspremier, uppbärande av utestående försäkringspremier på pensionen och retroaktiv försäkring ingår i 12 § 3 och 4 mom. LFöPL. Dessa bestämmelser är likadana som bestämmelserna om de aktuella frågorna i FöPL.

Tvångsförsäkring

I 12 § 1 mom. LFöPL ingår bestämmelser om tvångsförsäkring. Det är lantbruksföretagarnas pensionsanstalts uppgift att med stöd av dem övervaka att lantbruksföretagarna uppfyller sin försäkringsskyldighet. Enligt bestämmelserna fastställer lantbruksföretagarnas pensionsanstalt arbetsinkomsten för en lantbruksföretagare som försummat sin försäkringsskyldighet på grundval av utredning som den anskaffat eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär för tiden för försummelsen försäkringspremien som höjts till högst dubbelt belopp.

I praktiken har lantbruksföretagarnas pensionsanstalt övervakat tecknandet av LFöPL-försäkring genom att jämföra uppgifterna i pensionsanstaltens försäkringsregister med beskattningsuppgifterna. Målet för den årliga övervakningen har varit att de som omfattas av LFöPL skall försäkras från rätt tidpunkt med så kort dröjsmål som möjligt. Genom den årliga övervakningen kan långa retroaktiva försäkringar förhindras. Övervakningen utförs även i samband med behandlingen av pensionsansökningar. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt övervakar i samarbete med pensionsskyddscentralen de lantbruksföretagare som befriats från försäkringsskyldigheten.

Försäkringen av fiskare har lantbruksföretagarnas pensionsanstalt övervakat årligen på basis av skatteuppgifter. Försäkringen av renägare övervakas på basis av uppgifterna i renlängderna.

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har till de personer som övervakas sänt ett brev där eventuell skyldighet att teckna försäkring konstateras och personen ombuds ta kontakt med pensionsanstaltens lokala ombud inom en månad. Om den övervakade inte inom den tid som satts ut i uppmaningen tar kontakt med pensionsanstalten eller pensionsanstaltens lokala ombud, tvångsförsäkras lantbruksföretagarnas pensionsanstalt honom.

Liksom i FöPL är tvångsförsäkring enligt gällande bestämmelser i LFöPL möjlig endast för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren.

Nedsatt försäkringspremie för lantbruksföretagare

Såsom ovan har beskrivits är den försäkringspremieprocent som skall fastställas för

lantbruksföretagaren och som kan vara en grund-, nedsatt eller mellanprocent beroende av hur stor företagarens arbetsinkomst är. I LFöPL-systemet finns inte något som motsvarar den nedsatta premien för nya företagare enligt FöPL eller någon motsvarande rabatt.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1 Mål

Företagare är skyldiga att teckna pensionsförsäkring åt sig själva för ålderdom, invaliditet och arbetslöshet. Pensionsskyddet för företagare är en del av det lagstadgade socialförsäkringsskyddet för företagare, vilket är en helhet bestående av flera olika delar. Pensionsförsäkringen är obligatorisk för företagare. De förmåner som pensionsskyddet för företagare ger bestäms sålunda också i enlighet med förutsättningarna i lagen. Fullt lagstadgat ålderspensionsskydd är 60 % av företagarens inkomsten, som beräknas för hela den företagsverksamma perioden. Lika stort är också pensionsskyddet vid invaliditet och arbetslöshet. Efter företagarens död får hans familj familjepension som betalas både till den efterlevande och barnen.

Största delen av företagarna sköter sin försäkringsskyldighet oklanderligt. Det finns dock också företagare som av olika skäl försummar att teckna obligatorisk pensionsförsäkring eller låter bli att betala pensionsförsäkringspremierna. I och med den ekonomiska depressionen har dessa fall blivit allmänna. För närvarande påverkas inte pensionen när företagarna försummar att betala försäkringspremierna, om premierna redan är preskriberade. Detta är ett missförhållande som man bör ingripa i lagstiftningsvägen. Situationen har under de senaste åren på ett oroväckande sätt även påverkat ökningen av statens andel i synnerhet vid finansieringen av FöPL-systemet, vilket även statsrevisorerna har uppmärksammat. Statsrevisorerna har även mera allmänt fäst uppmärksamhet vid storleken på statens andelar i FöPL- och LFöPL-systemen.

Företagarna har möjlighet att komplettera sitt lagstadgade obligatoriska pensionsskydd genom frivilliga försäkringar. Avsikten med dessa frivilliga tilläggsförsäkringar är inte att åsidosätta den obligatoriska försäkringen för företagare.

I skattelagstiftningen närmar sig behandlingen av försäkringspremierna i obligatorisk pensionsförsäkring och frivillig personförsäkring varandra. Premierna inom den obligatoriska pensionsförsäkringen är i sin helhet avdragsgilla. I vilken mån premierna i en frivillig pensionsförsäkring är avdragsgilla beror på omfattningen av det totalpensionsskydd de ger. I princip är det möjligt att man genom en väl avvägd skatteplanering kan utnyttja förmånerna i de frivilliga pensionsförsäkringarna så att det för företagets ekonomi är lönsamt att försumma försäkringspremierna i en obligatorisk pensionsförsäkring och registrerad tilläggsförsäkring.

Den arbets- och företagarpension som intjänats via den lagstadgade obligatoriska pensionsförsäkringen minskar på det sätt som närmare bestäms i folkpensionslagen (347/1956) folkpensionens belopp t.o.m. så att när arbets- och företagarpensionerna överstiger ett visst belopp, betalas inte folkpension alls. Företagarpension som inte intjänats på grund av att företagaren försummat att betala FöPL- och LFöPL-försäkringspremierna sänker däremot inte den folkpension som företagaren får av de gemensamma skattemedlen. Inte heller de lagstadgade, registrerade tilläggsförsäkringarna för företagare minskar. I detta sammanhang skall även den omständigheten beaktas att företagarna inte personligen betalar folkpensionsförsäkringspremien för arbetsgivare och att en frivillig försäkring, som inte regleras i pensionslagarna, inte heller sänker folkpensionens belopp.

Av ovan nämnda skäl förslås sådana ändringar i propositionen, genom vilka man vill förhindra och minska både tvångsförsäkring och försummelse av försäkringspremier. De föreslagna ändringarna gäller sålunda endast dessa undantagsfall, där företagaren har försummat sin försäkringsskyldighet eller sin försäkringspremie så att de har preskriberats. Målet är att företagarna på det sätt som förutsätts i lagarna om företagarpension skall sköta sin försäkringsskyldighet och sina försäkringspremier i tid. De företagare som på ett sakligt och bra sätt sköter sin socialförsäkring berörs sålunda inte av de föreslagna ändringarna.

Utöver de föreslagna reformerna är avsikten dessutom att informationen till företagarna om det obligatoriska företagarpensions-systemet och dess förmåner jämfört med

frivilliga pensionsarrangemang skall effektiviseras. I informationen bör betonas att ett tillräckligt och fullständigt pensionsskydd när det gäller invalidpensioner och familjepensioner endast fås från den obligatoriska pensionsförsäkringen för företagare. Frivilliga försäkringsformer som liknar personförsäkring och pensionssparande ger inte lika stort pensionsskydd till lika förmånliga pensionspremier som den obligatoriska pensionsförsäkringen. Målet med informationen är att företagarna skall bli medvetnare än för närvarande om vikten av obligatorisk pensionsförsäkring när det gäller det egna och familjemedlemmarnas pensionsskydd. Ett annat mål med informationen är att sådana fall av försummelse som berörs av de föreslagna ändringarna skall förhindras och minskas.

Syftet med reformerna är inte att underlätta pensionsskyddscentralens eller pensionsanstaltarnas övervakningsansvar vid tecknandet av försäkringar och uppbörd av försäkringspremier. I normala fall fungerar uppbörden av försäkringspremier bra vid pensionsanstalterna och reformerna kommer inte att försämra uppbörden.

2.2. De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att försummelse av pensionsförsäkringspremier i fortsättningen skall påverka storleken på pensionen för företagare till de delar som pensionsanstalten har förverkat sin rätt att indriva obetalda försäkringspremier på grund av att de preskriberats.

Samtidigt föreslås att tvångsförsäkring i FöPL och LFöPL skall vara möjlig endast för det löpande kalenderåret och de två föregående åren. I den situation då tvångsförsäkring tecknas företagaren dock ges möjlighet att själv teckna försäkring även för de tre kalenderår som föregår den ovan nämnda tiden, om han betalar den försäkringspremie inom sex månader efter att beslutet om fastställandet av arbetsinkomsten givits.

Vidare föreslås att nedsättningen av försäkringspremien för nya företagare i FöPL-systemet inte skall gälla i tvångsförsäkringssituationer.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

3.1. FöPL-systemet

Obetalda försäkringspremiers effekt på pensionsutgifterna

Under förutsättning att de lagändringar som nu föreslås träder i kraft vid ingången av 1998 är det från och med ingången av 1999 möjligt att beakta hur obetalda pensionsförsäkringspremier från 1993 inverkar på pensionsskyddet.

En minskning av den genomsnittliga arbetsinkomsten på grund av obetalda försäkringspremier sänker pensionsutgifterna som följer (enligt 1997 års penningnivå):

Effekt på pensionsutgifterna

år	milj. mk
1999	-2
2000	-6
2005	-23
2010	-54
2015	-110
2020	-170
2030	-330
2040	-480
2050	-620

Hur stora inbesparingar det blir i statens andel beror i fortsättningen på totaleffekten av de obetalda försäkringspremierna, antalet företagare, arbetsinkomstens storlek, den genomsnittliga APL-premien och FöPL-pensionsutgifterna. I varje fall förbättrar inbesparingen företagsystemets soliditet. Om reformen påverkar företagarnas likviditet så att företagarna inte längre försummar att betala försäkringspremierna, minskar detta omedelbart statens andel. Detta sker därför att premieinkomsterna till denna del omedelbart kommer att öka. Däremot realiserar inbesparingen via pensionsutgifterna först senare när företagaren i sinom tid går i pension.

Ändringar som föreslås i tvångsförsäkring

Ändringen av den retroaktiva tiden vid tvångsförsäkringar från fem till två år minskar också utgifterna för FöPL-systemet. Samtidigt minskar den även statens andel. För närvarande har ganska få av de tvångsförsäkrade betalat sina tvångsförsäkringar men ändå intjänat pensionsskydd, vilket lett till kostnader för staten. De föreslagna reformerna leder nu till att antalet retroaktiva premier minskar. Eftersom pensionsskyddet dessutom påverkas av obetalda försäkringspremier även när det gäller tvångsförsäkring, minskar reformen även till denna del både pensionsanstaltens utgifter och statens andel.

Slopandet av rabatten för nya företagare när det gäller tvångsförsäkrade innebär en marginell inbesparing i företagarpensionssystemet och statens andel.

3.2. LFöPL-systemet

Obetalda försäkringspremiers effekt på pensionsutgifterna

De preskriberade premierna uppgick 1996 till ett belopp av sammanlagt 2,2 milj. mk. Uppskattningen för 1997 är 3 milj. mk. Den antas öka årligen med 1 milj. mk i tre år till, varefter de premier som årligen preskriberas uppskattas stabilisera sig till 6 milj. mk. Den arbetsinkomstsumma som motsvarar dem och inte orsakar någon tillväxt i fråga om pensionen är ca tio gånger större.

Den återstående pensionssumma som inbesparas på grund av ett års preskriberade försäkringspremier uppgår till sammanlagt ca 0,5 milj. mk om året på 1997 års nivå och på grund av preskriberade premier vid jämviktsläge till 1 milj. mk om året, om alla de försäkrade, vars premier preskriberas under ett år, börjar få pension samtidigt. I praktiken beror beloppet av de inbesparade pensionsutgifterna på åldersfördelningen bland dem som försummat sina premier samt på i vilken ålder de går i pension.

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalts LFöPL-pensionsutgifter minskar under de tio första åren som följer:

Beloppet av inbesparade pensionsutgifter

	milj. mk/år	kumulativ inbesparing milj. mk
1:a året	0,0	0,0
5:e året	0,1	0,2
10:e året	0,5	1,6

Ändringar som föreslås i tvångsförsäkringen

Ändringen av den retroaktiva tiden i tvångsförsäkringar från fem till två år innebär även inbesparingar i pensionssystemet för lantbruksföretagare. Samtidigt minskar den också statens andel. Företagarna har intjänat pensionsskydd i tvångsförsäkringar även om de inte har betalt premierna, vilket har åsamkat staten kostnader. De föreslagna reformerna leder nu till att antalet retroaktiva premier minskar. Eftersom pensionsskyddet dessutom påverkas av obetalda försäkringspremier även när det gäller tvångsförsäkring, minskar reformen även till denna del utgifterna för LFöPL-systemet och statens andel.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen grundar sig på förslag av arbetsgruppen för företagarpremier 1996 (Social- och hälsovårdsministeriets arbetsgruppspromemoria 1997:15). Den slutliga promemorian var enhällig. I arbetsgruppen fanns representanter för bl.a. Företagarna i Finland rf, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto - Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund ry och Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC r.f..

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Pensionsskyddscentralen och lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har också deltagit i beredningen av propositionen. Vid beredningen har hörts ovan nämnda företagargorganisationer och centrala arbetsmarknadsorganisationer.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lagen om pension för företagare

2 §. Till 2 mom. fogas för tydlighetens skull en bestämmelse enligt vilken det skall vara möjligt att teckna försäkring retroaktivt endast för det löpande kalenderåret och de fem föregående kalenderåren. Ändringen motsvarar gällande praxis. Ändringen stämmer också vad gäller den retroaktiva tidens längd överens med den ändring som föreslås i 12 § 4 mom., där det är fråga om företagarens rätt att teckna en retroaktiv försäkring i en sådan specialsituation som föreslås i bestämmelsen.

7 §. Till 4 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken företagarens arbetsinkomst sänks i fråga om det kalenderår för vilket pensionsanstalten har förverkat sin rätt att med stöd av 12 § 5 mom. indriva sina försäkringspremiefordringar på grund av att fordringen preskriberats. Genom ändringen undanröjs det nuvarande missförhållandet, dvs. att företagarna har kunnat intjäna pensionsskydd även för en sådan tid för vilken de inte har betalat försäkringspremierna. Ändringen föreslås också av den orsaken att antalet obetalda försäkringspremier för närvarande har ökat och statens andel av kostnaderna för pensionsskyddet för företagarna därför ökat.

Följden av den föreslagna bestämmelsen skulle vara att preskriberade försäkringspremier har en sänkande inverkan på pensionen när pensionsbeslutet ges. Däremot skulle inte obetalda försäkringspremier från det löpande året och de fem år som närmast föregår året då beslutet ges minska pensionen, utan de uppbärs liksom nu på framtida pension i enlighet med 12 § 5 mom. i denna lag samt 12 § förordningen om pension för företagare (668/1969).

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. Om pensionsanstaltens rätt till försäkringspremie har förverkats i enlighet med 12 § 5 mom., skall den arbetsinkomst som fastställts för

varje kalenderår med beaktande av de utestående försäkringspremierna under det aktuella kalenderåret sänkas innan det ovan nämnda sammanlagda beloppet räknas ut.

Närmare bestämmelser om hur preskriberade försäkringspremier sänker företagarens arbetsinkomst utfärdas genom förordning. Sänkningen fås genom att den arbetsinkomst som fastställts för kalenderåret multipliceras med en kvot som utgörs av relationen mellan de betalda försäkringspremierna och den försäkringspremie som fastställts för betalning.

12 §. Det föreslås att 1 mom. ändras så att det förfarande som anges i momentet kallas tvångsförsäkring. Dessutom överförs bestämmelsen i 2 mom. om höjning av försäkringspremien till 1 mom. och ändras samtidigt så att det i stället är den pensionsanstalt där tvångsförsäkringen tecknas som skall besluta om höjandet av försäkringspremien och uppbära den förhöjda försäkringspremien i enlighet med pensionsskyddscentralens anvisningar. Till denna del motsvarar ändringen den ändring som vid ingången av 1997 gjordes i lagen om pension för arbetstagare.

Den bestämmelse som nu ingår i 3 mom. om räntan på försenade försäkringspremier överförs med ändringar i ordalydelsen till 2 mom.

Bestämmelsen i 4 mom. ändras och överförs till 3 mom. Enligt det föreslagna 3 mom. tecknar pensionsskyddscentralen tvångsförsäkring endast för det löpande kalenderåret och de två föregående kalenderåren. Sålunda förkortas tvångsförsäkringens retroaktiva tid från nuvarande fem år till två år. Ändringen är nödvändig därför att försäkringspremien för en fem års tvångsförsäkring med eventuella förhöjningar och dröjsmålsräntor på grund av sin storlek har konstaterats vara alltför stor för flera tvångsförsäkrade företagare. En sådan här insolvent företagare intjänar i varje fall inget pensionsskydd på grund av den ändring som föreslås i 7 § 4 mom. En begränsning som gäller högst två års retroaktiv försäkring skall tillämpas endast när det gäller en tvångsförsäkring som pensionsskyddscentralen tecknar. Om företagaren själv tecknar försäkring antingen på eget initiativ eller på

uppmaning av pensionsskyddscentralen, iaktas fem års retroaktiv försäkringstid liksom nu.

I situationer då tvångsförsäkring tecknas kan företagarens ekonomiska situation vara sådan att han skulle kunna teckna försäkring retroaktivt också för en längre tid. Därför tas i 3 mom. in en bestämmelse där företagaren utöver tvångsförsäkringen ges möjlighet att själv teckna försäkring även för de tre kalenderår som föregår den ovan nämnda tiden eller för en kortare tid än så, om försäkringsskyldigheten inte gäller för hela den retroaktiva perioden på fem år. Förutsättningen för en försäkring som företagaren själv tecknar är att han uppger att han tecknar försäkring för den tid han försummat att betala försäkringspremien och att han betalar den försäkringspremie som fastställts för försummelsetiden inom sex månader efter att beslutet om fastställandet av arbetsinkomsten givits. Tidpunkten skall kunna anges exakt för att fristen på sex månader skall kunna räknas ut entydigt och även konstateras i efterskott.

Till 4 mom. fogas en ny bestämmelse enligt vilken en tvångsförsäkrad företagare förvägras rätten till sådan nedsatt försäkringspremie för nya företagare som bestäms i 9 § 2 mom. även om han i övrigt uppfyller kraven för erhållande av nedsättningen. Eftersom företagaren redan är tvångsförsäkrad, kan han inte utnyttja betalningslättningen för nya företagare. Enligt den föreslagna bestämmelsen gäller sloandet av nedsatt försäkringspremie sålunda även en sådan företagare som i en tvångsförsäkringssituation själv tecknar försäkring i enlighet med 3 mom. Det kan inte anses vara motiverat att företagaren även när han försummar sin försäkringsskyldighet skall få åtnjuta en pensionsförmån som är avsedd att motivera företagarna.

Om en företagare på grund av att han försummat att teckna försäkring går miste om rätten till rabatten för nya företagare, kan han inte få rabatt på basis av samma företagarkerksamhet och inte heller på grund av ny företagarkerksamhet som han eventuellt inleder senare även om han i övrigt skulle uppfylla kraven för erhållande av rabatten. Rabatten för nya företagare är i princip avsedd att beviljas en företagare endast en gång under hans livstid.

Ordalydelsen i 5 mom. ändras utan att sakinnehållet i momentet ändras.

14 §. Hänvisningen till 1 § 4 mom. ändras till en hänvisning till 1 § 5 mom., där det tidigare 1 § 4 mom. nu finns. Samtidigt ändras även ordalydelsen i bestämmelsen i övrigt.

1.2. Lagen om pension för lantbruksföretagare

3, 8 i § och 12 §. Ändringar som motsvarar de ändringar som föreslås i lagen om pension för företagare skall också göras i lagen om pension för lantbruksföretagare. Den i 12 § 4 mom. lagen om pension för företagare föreslagna bestämmelsen om att den nedsatta försäkringspremien för nya företagare skall slopas genomförs dock inte, eftersom det inte ens finns någon nedsatt försäkringspremie för nya lantbruksföretagare. Dessutom ändras 12 § 1 mom. genom att definitionen av skälig tid som redan ingår i 12 § 1 mom. lagen om pension för företagare fogas till momentet.

2. Närmare bestämmelser

Till förordningen om pension för företagare och förordningen om pension för lantbruksföretagare (667/1969) fogas närmare bestämmelser om hur preskriberade försäkringspremier sänker den pensionsgrundande inkomsten i fråga om företagarpensioner.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1998.

Vid tillämpningen av 7 § 4 mom. sänks inte arbetsinkomsten för 1992 och inte heller för de föregående åren. Sänkningen görs sålunda första gången 1999 i fråga om preskriberade försäkringspremier från 1993. Sedan lagen trätt i kraft 1998, skall pensionsanstalten underrätta företagaren om de obetalda försäkringspremier som han eventuellt har från 1993. Företagaren har sålunda tid på sig att betala premierna under 1998. Om försäkringspremierna inte har betalats föregående av 1999, går företagaren miste om möjligheten att betala de aktuella premierna och hans pensionsskydd sänks följaktligen i detta fall för 1993.

Lagens 12 § 1 mom. tillämpas på sådana beslut om tvångsförsäkring som ges sedan lagen trätt i kraft. Sålunda uppbär pensionskyddscentralen de förhöjda försäkringspre-

mier baserade på tvångsförsäkringsbeslut som den fastställde innan lagen trädde i kraft. Pensionsanstalten uppbär de försäkringspremier som den på basis av de tvångsförsäkringsbeslut som pensionsskyddscentralen meddelat själv fastställer sedan lagen trätt i kraft.

Lagens 12 § 3 och 4 mom. tillämpas på sådana beslut av pensionsskyddscentralen som har givits sedan lagen trätt i kraft. Sålunda fattas tvångsförsäkringsbeslut, som givits sedan lagen trätt i kraft, två år retroaktivt. Likaså får företagaren på grund av tvångsförsäkringen inte den nedsatta försäkringspremien för nya företagare, om tvångsförsäkringsbeslutet har givits sedan lagen trätt i kraft.

Bestämmelsen i 12 § 3 mom. som enligt förslaget skall fogas till lagen om pension

för lantbruksföretagare skall tillämpas på sådana tvångsförsäkringsbeslut som ges efter det att ändringen har trätt i kraft.

4. Lagstiftningsordning

De föreslagna ändringarna kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Genom ändringarna försämrars inte en förmån som redan utbetalas. Folkpensionssystemet garanterar att företagarnas grundläggande utkomst tryggas när deras förvärvspension på grund av de föreslagna ändringarna blir mindre än den grundläggande utkomsten. De föreslagna ändringarna påverkar inte nivån på skydd enligt folkpensionslagen utan bestämmelserna om det kvarstår som förut.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om pension för företagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/1969) 2 § 2 mom., 7 § 4 mom. samt 12 och 14 §,

av dessa lagrum 2 § 2 mom. sådant det lyder i lag 211/1986, 7 § 4 mom. sådant det lyder i lag 562/1993 och 12 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 392/1976 och 317/1995, som följer:

2 §

I 1 mom. nämnd försäkring får upptas retroaktivt för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren. Försäkring får inte upptas efter företagarens död, om inte pensionsskyddscentralen på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

7 §

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. Om pensionsanstaltens rätt till försäkringspremie har förverkats i enlighet med 12 § 5 mom., sänks den pensionsgrundande arbetsinkomsten för det kalenderår för vilket försäk-

ringspremien har preskriberats med beaktande av de utestående försäkringspremierna enligt vad som bestäms närmare genom förordning. Har för företagaren fastställts arbetsinkomst för tiden efter det att han har fyllt 23 år, skall vid fastställandet av den pensionsgrundande arbetsinkomsten inte beaktas arbetsinkomsterna före nämnda ålder och inte heller motsvarande tid.

12 §

Har företagaren försummat att uppta försäkring enligt denna lag och avhjälpes han inte på anmodan försummelsen inom av pensionsskyddscentralen utsatt skälig tid, upptar pensionsskyddscentralen försäkring på företagarens vägnar (*tvångsförsäkring*). Pensionsanstalten fastställer härvid företagarens arbetsinkomst på grundval av anskaffad utredning eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär försäkringspremien, som pensionsanstalten kan höja till högst dubbelt belopp för tiden för försummelsen. Närmare anvisningar om påförande av förhöjning ges av pensionsskyddscentralen.

Om företagaren försummat att betala försäkringspremien, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen (633/1982).

Vid försummelse som avses i 1 mom. får arbetsinkomst inte fastställas retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de två närmast föregående kalenderåren. Har försäkringsskyldigheten försumrats för tid, som föregår denna tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad. På företagarens anmälan kan

pensionsanstalten dock fastställa företagarens arbetsinkomst för de tre kalenderår som föregår ovan nämnda kalenderår. Försäkringen träder i kraft för nämnda tid endast om företagaren betalar den försäkringspremie som på grundval av arbetsinkomsten fastställts för denna tid inom sex månader efter det att beslutet om fastställande av arbetsinkomsten meddelats.

Om företagaren är tvångsförsäkrad, tillämpas inte 9 § 2 mom. på honom.

Försäkringspremien skall uppbäras hos den betalningsskyldige senast inom de fem kalenderår som omedelbart följer efter det år under vilket den har påförts. I annat fall förverkas rätten till premien. Pensionstagarens utestående försäkringspremier kan dras av från pensionen enligt vad som närmare bestäms genom förordning.

14 §

Ändring i och undanröjande av pensionskyddscentralens beslut som avses i 1 § 5 mom. och 3 § samt i pensionsanstaltens beslut som avses i 7 § 2 mom. får sökas enligt vad som bestäms i lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

Vid tillämpning av 7 § 4 mom. sänks inte arbetsinkomsten för 1992 eller för tiden före 1992.

Lagens 12 § 1 mom. tillämpas på beslut som gäller försummelse av försäkringsskyldigheten och som ges den 1 januari 1998 eller senare.

Lagens 12 § 3 och 4 mom. tillämpas på en företagare för vilken pensionsskyddscentralen med stöd av 12 § 1 mom. upptar en tvångsförsäkring.

2.

Lag

om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) 3 § 2 mom., 8 i § 1 mom. och 12 § 1—4 mom.,

av dessa lagrum 3 § 2 mom. sådant det lyder i lag 210/1986, 8 i § 1 mom. sådant det lyder i lag 1312/1989 samt 12 § 2 mom. sådant det lyder i lag 318/1995, 3 mom. sådant det lyder i lag 391/1976 och 4 mom. sådant det lyder i lag 331/1985, som följer:

3 §

I 1 mom. nämnd försäkring får upptas retroaktivt för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren. Försäkring får inte upptas efter företagarens död, om inte lantbruksföretagarnas pensionsanstalt på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

8 i §

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. Om pensionsanstaltens rätt till försäkringspremie har förverkats i enlighet med 12 § 4 mom., sänks den pensionsgrundande arbetsinkomsten för det kalenderår för vilket försäkringspremien har preskriberats med beaktande av den utestående försäkringspremien enligt vad som bestäms närmare genom förordning.

12 §

Har lantbruksföretagaren försummat att uppta försäkring enligt denna lag och avhjälp han inte på anmodan försummelsen inom av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt utsatt skälig tid, fastställer lantbruksföretagarnas pensionsanstalt arbetsinkomsten på grundval av utredning som den anskaffat eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär försäkringspremien (*tvångsförsäkring*). Pensionsanstalten kan höja försäk-

ringspremien till högst dubbelt belopp för tiden för försummelsen.

Om lantbruksföretagaren försummat att betala försäkringspremien, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen (633/1982).

Vid försummelse som avses i 1 mom. får arbetsinkomsten inte fastställas retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de två närmast föregående kalenderåren. Har försäkringsskyldigheten försumrats för tid, som föregår denna tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad. På lantbruksföretagarens anmälan kan pensionsanstalten dock fastställa arbetsinkomsten för de tre kalenderår som föregår ovan nämnda kalenderår. Försäkringen träder i kraft för nämnda tid endast om lantbruksföretagaren betalar den försäkringspremie som på grundval av arbetsinkomsten fastställts för denna tid inom sex månader efter det att beslutet om fastställande av arbetsinkomsten meddelats.

Försäkringspremien skall uppbäras hos den betalningsskyldige senast inom de fem kalenderår som omedelbart följer efter det år under vilket den har påförts. I annat fall förverkas rätten till premien. Från pensionen kan i enlighet med vad som närmare bestäms genom förordning avdras pensionstagarens utestående försäkringspremier enligt denna lag och enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

Vid tillämpning av 8 i § 1 mom. sänks inte arbetsinkomsten för 1992 eller för tiden före 1992.

Lagens 12 § 3 mom. tillämpas på en lantbruksföretagare för vilken lantbruksföretagarnas pensionsanstalt med stöd av 12 § 1 mom. upptar en tvångsförsäkring.

Helsingfors den 3 oktober 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister
Sinikka Mönkäre

1.

Lag

om ändring av lagen om pension för företagare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/1969) 2 § 2 mom., 7 § 4 mom. samt 12 och 14 §, av dessa lagrum 2 § 2 mom. sådant det lyder i lag 211/1986, 7 § 4 mom. sådant det lyder i lag 562/1993 och 12 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 392/1976 och 317/1995, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

I 1 mom. nämnd försäkring får inte upptas efter företagarens död, om inte pensions-skyddscentralen på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

I 1 mom. nämnd försäkring får upptas retroaktivt för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren. Försäkring får inte upptas efter företagarens död, om inte pensions-skyddscentralen på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

7 §

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. Har för företagaren fastställts arbetsinkomst för tiden efter det att han har fyllt 23 år, skall vid fastställandet av den pensionsgrundande arbetsinkomsten inte beaktas arbetsinkomsterna före nämnda ålder och inte heller motsvarande tid.

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. Om pensionsanstaltens rätt till försäkringspremie har förverkats i enlighet med 12 § 5 mom., sänks den pensionsgrundande arbetsinkomsten för det kalenderår för vilket försäkringspremien har preskriberats med beaktande av de utestående försäkringspremierna enligt vad som bestäms närmare genom förordning. Har för företagaren fastställts arbetsinkomst för tiden efter det att han har fyllt 23 år, skall vid fastställandet av den pensionsgrundande arbetsinkomsten inte beaktas arbetsinkomsterna före nämnda ålder och inte heller motsvarande tid.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Har företagare försummat att upptaga försäkring enligt denna lag och avhjälpes han icke på anmodan försummelsen inom av pensionsskyddscentralen utsatt skälig tid, upptager pensionsskyddscentralen försäkring på företagarens vägnar. Pensionsanstalten fastställer härvid arbetsinkomsten på grundval av anskaffad utredning eller, om sådan saknas, enligt uppskattning.

Pensionsskyddscentralen må bestämma, att försäkringspremien för tiden för försummelse att upptaga försäkring skall höjas, likväl högst till dubbelt belopp.

Har företagaren försummat att erlagga försäkringspremie, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen.

Vid försummelse som avses i 1 mom. får arbetsinkomst icke fastställas retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren. Har försäkringsskyldighet försummats för tid, som föregår sagda tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad.

Försäkringspremie skall hos den betalningsskyldige uppbäras inom fem år från ingången av det kalenderår, som följer efter det kalenderår varunder försäkringspremien påförts, vid äventyr att rätten till premien har förverkats. Från pension kunna i enlighet med vad genom förordning närmare stadgas pensionstagarens utestående försäkringspremier avdragas.

12 §

Har företagaren försummat att *uppta* försäkring enligt denna lag och avhjälpes han inte på anmodan försummelsen inom av pensionsskyddscentralen utsatt skälig tid, upptar pensionsskyddscentralen försäkring på företagarens vägnar (*tvångsförsäkring*). Pensionsanstalten fastställer härvid företagarens arbetsinkomst på grundval av anskaffad utredning eller, om sådan saknas, enligt uppskattning *och uppbär försäkringspremien, som pensionsanstalten kan höja till högst dubbelt belopp för tiden för försummelsen. Närmare anvisningar om påförande av förhöjning ges av pensionsskyddscentralen.*

Om företagaren försummat att betala försäkringspremien, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen (633/1982).

Vid försummelse som avses i 1 mom. får arbetsinkomst inte fastställas retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de *två* närmast föregående kalenderåren. Har *försäkringsskyldigheten* försummats för tid, som föregår denna tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad. *På företagarens anmälan kan pensionsanstalten dock fastställa företagarens arbetsinkomst för de tre kalenderår som föregår ovan nämnda kalenderår. Försäkringen träder i kraft för nämnda tid endast om företagaren betalar den försäkringspremie som på grundval av arbetsinkomsten fastställts för denna tid inom sex månader efter det att beslutet om fastställande av arbetsinkomsten meddelats.*

Om företagaren är tvångsförsäkrad, tillämpas inte 9 § 2 mom. på honom.

Försäkringspremien skall uppbäras hos den betalningsskyldige *senast* inom de fem kalenderår som *omedelbart* följer efter *det år under vilket den har påförts*. I annat fall förverkas rätten till premien. Pensionstagarens utestående försäkringspremier kan dras av från pensionen enligt vad som närmare bestäms genom förordning.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

14 §

I pensionsskyddscentralens i 1 § 4 mom. och 3 § samt i pensionsanstalts i 7 § 2 mom. avsedda beslut må ändring och undanröjande av beslutet sökas på sätt i lagen om pension för arbetstagare stadgas.

14 §

Ändring i och undanröjande av *pensionsskyddscentralens beslut som avses i 1 § 5 mom. och 3 § samt i pensionsanstaltsens beslut som avses i 7 § 2 mom. får sökas enligt vad som bestäms i lagen om pension för arbetstagare.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

Vid tillämpning av 7 § 4 mom. sänks inte arbetsinkomsten för 1992 eller för tiden före 1992.

Lagens 12 § 1 mom. tillämpas på beslut som gäller försummelse av försäkringsskyldigheten och som ges den 1 januari 1998 eller senare.

Lagens 12 § 3 och 4 mom. tillämpas på en företagare för vilken pensionsskyddscentralen med stöd av 12 § 1 mom. upptar en tvångsförsäkring.

2.

Lag**om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) 3 § 2 mom., 8 i § 1 mom. och 12 § 1—4 mom.,

av dessa lagrum 3 § 2 mom. sådant det lyder i lag 210/1986, 8 i § 1 mom. sådant det lyder i lag 1312/1989 samt 12 § 2 mom. sådant det lyder i lag 318/1995, 3 mom. sådant det lyder i lag 391/1976 och 4 mom. sådant det lyder i lag 331/1985, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

I 1 mom. nämnd försäkring får inte upptas efter företagarens död, om inte lantbruksföretagarnas pensionsanstalt på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar

I 1 mom. nämnd försäkring får upptas retroaktivt för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående fem kalenderåren. Försäkring får inte upptas efter företagarens död, om inte lantbruksföretagarnas pensions-

Gällande lydelse

tar annat.

Föreslagen lydelse

anstalt på ansökan av en delägare i dödsboet av särskilda skäl beslutar annat.

8 i §

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten fås genom att de fastställda och i enlighet med 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid.

8 i §

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten erhålls genom att de fastställda och enligt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade arbetsinkomsternas sammanlagda belopp divideras med motsvarande tid. *Om pensionsanstaltens rätt till försäkringspremie har förverkats i enlighet med 12 § 4 mom., sänks den pensionsgrundande arbetsinkomsten för det kalenderår för vilket försäkringspremien har preskriberats med beaktande av den utestående försäkringspremien enligt vad som bestäms närmare genom förordning.*

12 §

Har lantbruksföretagare försummat att upptaga försäkring enligt denna lag, fastställer lantbruksföretagarnas pensionsanstalt arbetsinkomsten på grundval av utredning som den anskaffat eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär försäkringspremie, som pensionsanstalten för tiden för försummelsen må höja till högst dubbelt belopp.

Har lantbruksföretagaren försummat att erlägga försäkringspremie, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen.

Vid försummelse som avses i 1 mom. får arbetsinkomst icke fastställas retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de fem närmast föregående kalenderåren. Har försäkringsskyldighet försummats för tid, som föregår sagda tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad.

12 §

Har lantbruksföretagaren försummat att uppta försäkring enligt denna lag och *avhjälper han inte på anmodan försummelsen inom* av lantbruksföretagarnas pensionsanstalt utsatt *skälig* tid, fastställer lantbruksföretagarnas pensionsanstalt arbetsinkomsten på grundval av utredning som den anskaffat eller, om sådan saknas, enligt uppskattning och uppbär försäkringspremien (*tvångsförsäkring*). Pensionsanstalten kan höja försäkringspremien till högst dubbelt belopp för tiden för försummelsen.

Om lantbruksföretagaren försummat att *betala* försäkringspremien, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen (633/1982).

Vid försummelse som avses i 1 mom. får arbetsinkomsten inte fastställas retroaktivt för längre tid än för det löpande kalenderåret och de två närmast föregående kalenderåren. *Har försäkringsskyldigheten försummats för tid, som föregår denna tid, är rätten till pension enligt denna lag till denna del förverkad. På lantbruksföretagarens anmälan kan pensionsanstalten dock fastställa arbetsinkomsten för de tre kalenderår som föregår ovan nämnda kalenderår. Försäkringen träder i kraft för nämnda tid endast om lantbruksföretagaren betalar den försäkringspre-*

Gällande lydelse

Försäkringspremie skall uppbäras hos den betalningsskyldige inom fem år från ingången av kalenderåret efter debiteringsåret, vid äventyr att rätten till premien annars har förverkats. Från pension kan i enlighet med vad som närmare stadgas genom förordning avdras pensionstagarens utestående försäkringspremier enligt denna lag och enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/81).

Föreslagen lydelse

mie som på grundval av arbetsinkomsten fastställts för denna tid inom sex månader efter det att beslutet om fastställande av arbetsinkomsten meddelats.

Försäkringspremien skall uppbäras hos den betalningsskyldige *senast* inom *de* fem kalenderår *som omedelbart följer efter det år under vilket den har påförts. I annat fall förverkas rätten till premien.* Från pensionen kan i enlighet med vad som närmare bestäms genom förordning avdras pensionstagarens utestående försäkringspremier enligt denna lag och enligt lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

Vid tillämpning av 8 i § 1 mom. sänks inte arbetsinkomsten för 1992 eller för tiden före 1992.

Lagens 12 § 3 mom. tillämpas på en lantbruksföretagare för vilken lantbruksföretagarnas pensionsanstalt med stöd av 12 § 1 mom. upptar en tvångsförsäkring.
